

2. Режим доступу: <https://plato.stanford.edu/entries/education-philosophy/>
(20.05.20)

Васильєва І.В., Шевченко С.Л., Нечушкіна О.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ПИТАННЯ ДУХОВНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Сьогодні все більше уваги акцентується на необхідності становлення інтегральної системної медицини, що ґрунтується на холистичних підходах до здоров'я людини. Варто відзначити, що різні моделі здоров'я у культурно-історичному поступі людства [Див.1] органічно пов'язані власне з антропологічними питаннями: розумінням природи, сутності людини, сенсу життя. Наприклад, однобічні біологізаторські або соціологізаторські тлумачення людини зумовлюють відповідно обмежені підходи до її здоров'я (біомедичний, соціальний).

Питання цілісності людини набуває особливого значення у сучасному філософському, релігійному та біоетичному дискурсах. Християнська антропологія надає перевагу триадичній моделі людини в якій виокремлюється три неподільні взаємов'язані людські начала - дух, душа і тіло. Цей підхід підтримували видатні православні архіпастори ХХ ст. *лікарі за фахом* - архієпископ Лука (В.Ф. Войно-Ясенецький) та митрополит Антоній Сурожський. Він всебічно обґрунтовується й у філософському та релігійному персоналізмі, екзистенціалізмі. М. Бердяєв визначав людину не тільки як "мікрокосм", але і як "мікротеос", підкреслюючи тим самим її належність "...двом світам, двом порядкам: природному і Божественному. Людина не тільки тілесна і душевна, але й духовна істота» [2, с.187]. Сучасна філософська та релігійна антропологія сформулювала поняття "тілесної особи" - не може існувати особа, яка б не була одночасно "я-тілесним" і "я-духовним". Тіло людини не чимось відокремленим від її "я", воно становить цілісність особи є умовою її життя у світі. Іоан Павло II писав про "одухотворене тіло" і "втілеснений дух"[3, р. 19].

Таким чином людська особа постає не тільки як цілісність, нерозривна єдність духовного, душевного і тілесного, а й як трансцендентна цінність. Це має методологічне значення для розвитку цілісних (холистичних) й, водночас, ціннісних підходів до здоров'я людини. В контексті становлення означених підходів можна розглядати відоме визначення здоров'я у статуті (конституції ВОЗ). У працях філософів, представників медицини, соціально-гуманітарних наук розглядаються проблеми фізичного, психічного і соціального здоров'я людини. Проте духовне здоров'я часто ототожнюється з психічним (душевним) в кращому випадку виділяється "духовно-душевне здоров'я" (В.М. Дімов). Не заперечуючи взаємозв'язки між душевним і духовним у внутрішньому суб'єктивному світі людини слід відзначити, що духовне здоров'я пов'язано,

передусім, з смисложиттєвими, ціннісними, транцендентальними вимірами буття людини, її уявленнями про свою особистість, своє призначення у світі, сенс життя тощо. Проблема духовного здоров'я має глибинний онтологічний зміст, оскільки йдеться про здоров'я ЛЮДИНИ, а духовне - це те, що відрізняє її від інших живих істот, що притаманно лише їй. Саме завдяки духовності "...людина в змозі подолати рівень психофізично-організмичної данності, постійно виходити за межі самої себе" [4, с 93].

Разом з тим диференціація власне психічного та духовного здоров'я людини має практичне значення у сучасній медицині, оскільки дозволяє розрізнити власне психічні та духовні проблеми у внутрішньому суб'єктивному світі особистості. В. Франкл виділяв так звані ноогенні неврози, які породжені утратою людиною смислу життя. Їм був розроблений метод логотерапії, метою якого є розширення можливостей клієнтів бачити весь спектр потенційних смислів, які містяться у будь-якій конкретній ситуації. Він [4, с 14]. П. Тілліх розрізняв "екзистенціальну тривогу", яка є об'єктом допомоги духівника та "невротичну, патологічну тривогу", яка є об'єктом лікарської допомоги. "Не можна сказати, що лікар або священник діє строго у відповідності зі своєю професійною функцією: пастор може виявитися цілителем, а психотерапевт - духівником, і кожна людина може стати і тим і іншим для свого "ближнього". Втім не варто змішувати ці дві функції, а членам цих професій не варто намагатися замінити одне одного"[5, с 57-58].

Проблема духовного здоров'я потребує подальшого дослідження й в контексті внутрішньої картини здоров'я та хвороби. Наприклад, якщо хвороба не дозволяє людині займатися діяльністю, що відповідає її домінуючому мотиву, уявленням про сенс і призначення свого життя, то такий стан, незважаючи на його об'єктивні показники, суб'єктивно переживається людиною як трагедія. За таких обставин деякі люди підкорюються хворобі, примиряються з нею, оцінюючи себе як невдах, жертв злої долі, а інших життєва трагедія спонукає до випрацювання активної стратегії життя, боротьбі з хворобою.

Формування холістичних підходів до здоров'я людини залежить від багатьох чинників, проте особлива роль належить системі професійної медичної освіти. У 2016 році Соціологічною групою НМУ було проведено опитування студентів перших курсів медичних факультетів (N=384) стосовно визначення здоров'я. Згідно результатам дослідження більшість респондентів (43,6%) обрали визначення здоров'я з позиції біомедичної моделі, що актуалізує необхідність посилення блоку соціогуманітарної підготовки майбутніх лікарів для розуміння феномену здоров'я в контексті сучасних парадигмальних змін в медицині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва І.В. Людина у релігійному вимірі: монографія - К.: Книга плюс - Херсон: ПП Кальченко, 2009. - 345 с., Васильєва І.В, Білецька Л.В. Філософські аспекти гуманізації гуманітаризації вищої медичної освіти в контексті сучасної парагми здоров'я. Політологічний вісник. Збірник наукових праць. - К.: "Інтас", 2012. - с. 122-131 та ін.

2. Бердяев Н.А. Основы религиозной философии// Вестник русского христианского движения. - Париж-Нью-Йорк-Москва. - №192. - 1 - 2007 - с. 169-194.
3. Giovanni Paolo II. Lettera Enciclica Evangelium Vita. - Citta del Vaticano, 25 marzo. - 1995. - 190 p.
4. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник. - М.: Прогресс, 1990. - 368 с.
5. Тиллих П. Мужество быть// П. Тиллих Избранное: теология культуры. - М.: Юрист, 1995. - С. 7-131.

*Гаєвая О.В., Полевая М.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ. НАСИЛЛЯ В РОДИНІ

XXI століття – епоха рівності в усіх сферах суспільного життя. Але на жаль, позбутися багатовікових згубних традицій на справі виявляється дуже важко.

Якщо звернутися до ст. 24 Конституції України, то в ній йдеться, що «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати роботу з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям».

Але всі ми добре знаємо, що яким би гарним не був закон, без належного виконання, він лише «замурзаний клаптик паперу». Є бажання звернути увагу молоді на таке явище, як гендерна нерівність в професійній, політичній сфері та гендерні відносини в українських сім'ях.

Станом на 2015 рік індекс гендерної рівності в Україні дозволив їй зайняти 67-е місце з 142 країн упереліку. У порівнянні з 2014 роком країна опустилася на 11 позицій з 56 місця у рейтинзі.

За версією Всесвітнього економічного форуму, у 2017 році Україна посіла 61 місце з 144 країн, розташовуючись між Венесуелою і Ель-Сальвадором, а в 2018 році вона зайняла 65 місце між Венесуелою і Македонією. Тренд до поступового скочування позицій України вниз по східцях цього рейтингу стійко спостерігається починаючи як мінімум з 2006 року, коли вона займала 48-е місце.